

Martina Grlič

MISELNE KRAJINE

29. 3.–26. 4. 2023

MMC KIBLA / KiBela

»Metafore so edino, kar imamo, da opišemo spomine.«¹ Misel, na katero je Martina Grlič naletela med prebiranjem različnih besedil, se je umetnici vtisnila globoko v um ter ostala z njo med nastajanjem cikla z naslovom *Miselne krajine*. Pričujoča dela se konceptualno in estetsko navezujejo na predhodno serijo del z naslovom *Hipermnezija*² (2021), v kateri je umetnica s pomočjo metode introspekcije in arhivskih fotografij iz družinskih albumov raziskovala področje spominjanja ter postavila pod vprašaj naučene ideologije, ki vplivajo na oblikovanje zavesti in identitete.

Preden pa se lotimo poskusa branja umetniških del Martine Grlič, si moramo postaviti naslednje pomembno vprašanje: Kakšna je vloga metafor v reprezentaciji osebnega ali kolektivnega spomina?

Eden od utemeljiteljev kognitivne lingvistike, preučevalec metafor in odnosa med jezikom, umom in telesom ter političnim diskurzom George Lakoff v svoji vplivni knjigi *Metaphors We Live By* (2003) pojasni, da je metafora temeljni mentalni mehanizem, ki nam omogoča, da s pomočjo tega, kar že vemo iz neposrednega fizičnega, družbenega in kulturnega izkustva, razumemo neskončno število novih in medsebojno razlikujočih se fenomenov. Metafora tako ni zgolj lingvistično, kaj šele poetično sredstvo, temveč mentalna podlaga, ki organizira naš konceptualni sistem in omogoča razumevanje izkustva. Metafora je tisto, kar nas vodi skozi življenje, kar nam omogoči, da se v življenju in v svetu znajdemo, da življenje in svet razumemo in spoznamo ter oblikujemo svoje resnice.

Posledično se zamisli in koncepti, ki jih v znanstvenem diskurzu imenujemo sekundarne podobe, v posamezniku manifestirajo kot mentalne podobe oziroma miselne krajine fantazij in spominov. Kateri so torej tisti elementi, ki jih Martina Grlič izbira kot reprezentativne v svojih slikah, ki temeljijo na osebnem in kolektivnem dokumentarnem fotografskem materialu, iz katerega s skoraj forenzično analizo lastne podzavesti lušči posamezne spomine na situacije in dogodke?

V delu *Stvari, ki pišejo zgodovino* (2022) rdeči cvetni listi nageljna in zlati tulci nabojev skupaj lebdijo v transcendentnem prostoru, v povečanem polju fotografije, ki izžareva zavest. V avtoričinem osebnem kontekstu cvetje evocira nekdanj vseprisoten predmet družinske mize. Vendar pa poskus reprezentacije spomina v pričujočih delih presega vsakršno neposredno

Martina Grlič
MISELNE KRAJINE
29. 3.–26. 4. 2023

MMC KIBLA / KiBela, Ulica kneza Koclja 9, Maribor
Odpiralni čas: od ponedeljka do petka od 10. do 18. ure, v soboto od 10. do 14. ure.

¹ *Metaphors are all we have to describe memory: Kristin Prevallet's 'A Burning Is Not A Letting Go' at Guernica*, <https://www.poetryfoundation.org/harriet-books/2016/05/metaphors-are-all-we-have-to-describe-memory-kristin-prevallets-a-burning-is-not-a-letting-go-at-guernica>.

² Izraz hipermnezija označuje posebno stanje, nasprotno amneziji, ko se oseba z izjemno natančnostjo spominja oziroma lahko opiše skoraj vsako podrobnost dogodkov, ki jih je doživela.

autobiografskost. Nagelj ima v tem primeru politični naboj in je neizogibno povezan z delavskim gibanjem, kjer v sopostavitvi z zlatimi tulci nakazuje preobrazbo Jugoslavije iz socialistične države v del mreže kapitalističnih demokracij evropskega tipa, s spremljajočim samozadanim brisanjem in rekonstruiranjem nacionalne zgodovine.

Element cvetja se – bodisi v obliki šopka mimoz ali kot plastično okrasje – kot motiv ponavlja v delih *Razsodnost in rahločutnost*, *Stremenje po pomembnem drugem jazu* in *Plastične rože* – tokrat kot možna metafora ženstvenosti in krhkosti. Poleg že omenjenih lahko v skupino slik, ki so usmerjene v premislek o idealih ženske lepote and družbenih konvencijah, ki so ženskam vsiljene na različne načine, uvrstimo tudi dela *Košček za večnost*, *Okrasje II* in *Motrenje nedolžnosti*, ki prikazujejo dele poročne obleke, razne okraske za dekleta in pramene ženskih las. Naslovi slik kot tudi namerno deviiranje v načinu prikaza dajejo slutiti avtoričino svojevrstno naravnost, ki zajema celoten spekter emocij – od kljubovalnosti, (samo)ironije in humorja pa vse do nostalgije in romantike. V delih *Ostanki*, *Rojstnodnevno voščilo* in *Očkova ljubezen* se pojavijo elementi, kot so stopljene svečke, ki najbrž pripadajo neki rojstnodnevni torti, cigaretni ogorki in ostanki darilnega aranžmaja v spranih pastelnih tonih, ki spominjajo na običaje iz preteklih časov. Po drugi strani pa dela, kot so *Dragoceni objekti*, *Ločeno* in *Plemenita cunj*a, evocirajo predmete poželenja oziroma statusne simbole iz otroštva, znamenja potrošniške kulture nekega določenega obdobja.

Slutimo lahko, da so v delih iz pričujočega cikla prisotne sledi univerzalnih idej in stališč, vsem pa je skupno tudi to, da ne ponujajo odgovorov na kompleksna vprašanja osebne identitete in kolektivnih izkušenj. Avtorica z namerno transformacijo podobe, z abstraktno intervencijo imitira minevanje časa in nemožnost ponovitve kot tudi realističnega videnja preteklosti. Iz njenih del veje neulovljivost – v pop nadrealističnem stilu Davida Lyncha. Odnos med spominom in fikcijo je zabrisan na kompleksen način – avtorica kot poglavitni element uporablja to, čemur Freud pravi *the uncanny*³. Spretno se poigrava z mankom konteksta in tako ustvarja občutek nelagodja in tesnobe, kar še dodatno poudarijo povečani ultra lucidni fragmenti, ki izraščajo iz abstrakcije in grozijo, da bodo ponovno razpadli nazaj v nedoločnost.

Avtorica z referiranjem na svet, ki ne obstaja več, s svojimi besedami poustvarja spomine, ki presejajo neposredno autobiografskost – nostalgična dela tako postanejo odraz javnih stališč družbe, niz fantazij in naivnega praznoverja. Četudi njene realnosti morda ne sovpadajo z našimi, prisotne sledi idej pa tudi niso nujno medsebojno povezane, se avtorica nenazadnje izraža v vizualnem jeziku, ki gledalcem omogoča, da se spustijo globlje vase v iskanju smisla. V tem iskanju smisla pa lahko naletijo na nove odgovore o svetu, v katerem živijo.

- Tena Bakšaj

BIOGRAFIJA

Spletna stran

Martina Grlić (1982, Zagreb) je hrvaška umetnica, ki se v svojem delu osredotoča predvsem na figurativno slikarstvo. Metodologija njenega dela vključuje raziskovanje politične, ekonomske in družbene zapuščine preko dekonstrukcije politike spomina, branja slike in vidikov spola. Metoda, ki jo uporablja, temelji na etnografiji in avtoetnografiji vsakodnevnega življenja in popularne kulture pa tudi na prenosu najdenih podob v slikarsko ozadje. Grlić raziskuje fenomen spomina in spominjanja, ob tem pa se osredotoča na spremembe, ki so se in se še dogajajo v postsocialističnih družbah. Martina Grlić je leta 2009 diplomirala na Akademiji likovnih umetnosti v Zagrebu. Svoje delo je predstavila na številnih samostojnih in skupinskih razstavah na Hrvaškem, Poljskem, Kitajskem, v Franciji, Italiji, Avstriji, Nemčiji, ZDA in Rusiji. Med drugim je razstavljala v Galeriji Fragment v New Yorku (2022), Galeriji Bačva v Zagrebu (2022), Muzeju sodobne umetnosti v Zagrebu (2017), Narodnem muzeju v Gdansku (2016), Muzeju umetnosti v Ningboju na Kitajskem (2015), KIBLI v Mariboru (2014) in v Kunstlerhaus na Dunaju (2011). Leta 2017 je prejela nagrado HPB za mlade umetnike, leta 2012 pa prvo nagrado za slikarstvo, ki jo podeljuje Erste Bank. Leta 2019 se je udeležila umetniške rezidence De/construction of the painting v Leipzigu v Nemčiji. Njena dela hranijo v zbirkah v Nacionalnem muzeju moderne umetnosti v Zagrebu in v Zuzeum Art Centre (zbirka Zuzans) v Rigi, Latvija.

³ Izraz lahko slovenimo z: nedomačen, skrivnosten, grozljiv, srhljiv, tuj, neznan.